

AgEcon SEARCH

RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

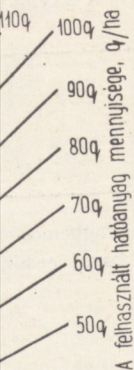
AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

Ft/q

60

h gazdasági haté-
záció mellett)

n — a gazda-
z évi várható
ges-e az adott
állapítható, ha
gazdaságossági
érték, vagyis
mutatják, hogy
abb beruházási
nyersági mutatók

mításánál min-
bltunk. Népgaz-
ságok adottsá-
tási beruházási
ati szinten vizs-
ll megállapítani
amelyek hatásá-

A HÚS TERMELESÉNEK ÉS KERESLETÉNEK NÉHÁNY ÖSSZEFÜGGÉSE A FEJLETT TŐKÉRSZÁGOKBAN

BUDAVÁRI JÁNOS dr.

Az elmúlt két évtizedben a nemzetközi hústermelés bővelkedett a gazdasági fejlődést kísérő, különböző jellegű — kedvező és kedvezőtlen — fejleményekben, fordulatokban. Míg a hatvanas évek nemzetközi piacát a nyugodt, emelkedő fejlődési irányzatok jellemezték, addig a hetvenes években súlyos zavarok keletkeztek a hústermelésben, amelyek felerősödve tükröződtek vissza a húskereskedelemben. A kedvezőtlen változások meglehetősen váratlanul érték az importőröket, de méginkább az exportőröket. E jelenségek mozgatói azonban nem egyik napról a másikra léptek működésbe. Ellenkezőleg, jelentős részük hosszabb távon ható (például gazdaságpolitika), míg mások esetleg csak valamely jelenség kiváltójának a szerepét játsszák (például a pillanatnyi konjunkturális helyzet). A nemzetközi hústermelés állapotát valamely időszakban természetesen valamennyi meghatározó tényező együttes hatása szabja meg.

Az elmúlt húsz év tapasztalatai lehetővé teszik néhány olyan tényező kiszűrését, amelyek meghatározó jelleggel befolyásolják valamely ország vagy régió húspiacát. Ezek a tényezők általában két csoportba sorolhatók, attól függően, hogy a hús termelésére vagy keresletére hatnak. Az egyes tényezők egymáshoz viszonyított hatása különböző és az időszakonként is változó erővel érvényesülhet, azoktól a külső és belső feltételektől függően, amelyek között a nemzetközi hústermelés fejlődése végbemegy.

A HÚSTERMELÉSRE HATÓ TÉNYEZŐK ALAKULÁSA

A hetvenes évek során — a piaci nehézségektől függetlenül — a hústermelés jelentősen növekedett. Ezt a szakaszt a hatvanas években egy más zavartalanabb növekedési időszak előzte meg. Ebben nemcsak az állatállomány növekedése, hanem belső szerkezeti fejlődése és termelékenységének számos összetevőjének változása is szerepet játszott.

Az egyik legfontosabb tényező természetesen — mint ismeretes — a *nőivarú állatok aránya*, amelynek hatása azonban számos egyéb tényezőtől is függ.

A hatvanas és hetvenes évek marhahústermelésének egyik legfontosabb befolyásoló tényezője minden bizonnyal az *állatállomány termelékenységének* javulása volt. A vágások és a hústermelés nem szükségszerűen követi az állatállomány alakulását. Amennyiben a termelés növekedése elmarad — sőt esetleg abszolút

mértékben csökken — az állomány bővülésétől, akkor ez annak a jele, hogy a termelők visszatartják az állatokat a termelési potenciál növelése céljából. Pontosan ez játszódott le 1971—1973-ban az importőr régiókban. A szakemberek számára ez jelezte, hogy nem a nyugat-európai és amerikai kereslet kielégíthetetlen, hanem a még kedvezőbb piaci helyzetre spekulálva a termelők tartják vissza vágóállataikat.

Hosszú távon viszont éppen ellenkező tendencia érvényesülését figyelhetjük meg; a marhahústermelés növekedése meghaladja az állatállomány és a vágások emelkedését, ami a termelékenység növekedésére utal.

Ha az egyes országok évi belföldi eredetű marhahústermelését az azonos év állatállomány-alakulásával vetjük össze, akkor az egységnyi állományra jutó hústermelésről (hasított súly) kapunk képet (állomány termelékenységi indexe). Ennek vizsgálata során kiderül, hogy ugyanazzal az állatállománnyal az egyik ország jelentősen több húst képes termelni, mint egy másik, továbbá pedig hogy az állományénál gyorsabb termelésnövelés a vágósúlyok növekedése által vált lehetővé.

Az egyes országokban a szarvasmarha-állomány termelékenységének növekedése 1955 és 1975 között igen szembetűnő, a nyugat-európai országok közül növekedése tíz országban meghaladta a 30%-ot, öt országban az 50%-ot és háromban a 80%-ot. (Lásd: I. táblázat.)

1. táblázat

A SZARVASMARHA-ÁLLOMÁNY TERMELÉKENYSÉGI INDEXEI
NÉHÁNY NYUGAT-EURÓPAI ORSZÁGBAN

Országok	Az állomány egy darabjára jutó hasított súly alakulása az				Index: 1955=100
	1955.	1960.	1970.	1975.	
	években, kg				
Belgium—Luxemburg	79	79	88	97	123
NSZK	66	73	94	94	142
Ausztria	51	59	79	92	180
Írország	—	—	58	91	154**
Olaszország	47	54	90	89	189
Hollandia	66	65	85	87	132
Egyesült Királyság	58*	60	66	81	140***
Dánia	68	72	81	80	118
Franciaország	77	76	76	78	101
Svédország	54	53	81	77	143
Svájc	54	57	71	72	133
Norvégia	44	45	60	72	164
Finnország	36	36	60	65	181
EGK (hat tagállammal)	—	—	84	86	108**
EKG (kilenc tagállammal)	—	—	79	85	112**

* 1958.

** 1975/1968.

*** 1975/1958.

3*

jele, hogy a
ából. Ponto-
szakemberek
ielégíthetet-
artják vissza

figyelhetjük
és a vágások

ét az azonos
állományra
melékenységi
lománnyal az
ovábbá pedig
vekedése által

ének növeke-
gok közül nö-
t és háromban

1. táblázat

	Index: 1955=100
7	123
4	142
2	180
1	154**
9	189
7	132
31	140***
30	118
78	101
77	143
72	133
72	164
65	181
86	108**
85	112**

A vágóborjú átlagos hasított súlyának növekedése sokkal nagyobb jelentőséggel bírt a hatvanas és hetvenes évek során, mint a felnőtt állatok átlagos súlyának emelkedése. Ennek oka kettős: az egyik a javulás *abszolút mértéke*, a másik pedig a *többszöröző hatás*, amely az állatok hizóba állítása miatt következett be.

Az EGK „régí” tagállamai (a „Hatok”) esetében például a hizóborjak vágósúlyának növekedése lehetővé tette, hogy 1975-ben 45%-kal kevesebb állat levágásával 2%-kal több borjúhúst termeltek, mint 1955-ben. Eközben a levágott borjak átlagos hasított súlya 54 kg-ról 99 kg-ra növekedett.

A vágósúlyok tekintetében ma természetesen közelebb állunk a lehetséges felső határhoz, mint tíz évvel korábban. Mégis, az átlagos vágósúly növekedése középtávon is a termelés növekedésének további forrása lehet, mert a vágósúly növekedésének üteme még az élenjáró országokban sem lanyhul és az alacsonyabb súlyban vágó országoknak még nyilvánvaló tartalékaik vannak e tekintetben.

A vágóállat- és hústermelés szervezete

Az egyes hústermelő régiók között, sőt esetenként az egyes országok között is, jelentős különbségeket találunk a vágóállat- és hústermelés szervezetében.

Az USA-ban a hústermelés jelentős része szakosított telepeken elhelyezett állományból származik, bár a tejtermelő állomány szintén jelentős hústermelési potenciált képvisel. Innen származik elsősorban a borjúhústermelés túlnyomó része. Ezekkel a jellemzőkkel az USA és Kanada szarvasmarha-ágazata csaknem egyedül áll, mivel ritkán találkozunk a tejtermelő és a hústermelő állományok ilyen éles szétválásával.

Az USA húsrá szakosított marhatartását három termelési szakasz jellemzi:

— az első szakasz a borjak elválasztásáig tart;

— a második szakaszban az állatok a legelőre kerülnek, mégpedig nagy, hatalmas magán „ranch”-okra, vagy pedig a szövetségi kormány által bérbe adott legelőkre;

— a harmadik szakaszban az állatok intenzív hizláló telepekre kerülnek.

A húspiacra termelt vágóállatok egyre nagyobb része ezekből a nagyüzemekből kerül ki. Arányuk az ötvenes évek elején egyharmadot, ma pedig már több mint kétharmadot tesz ki.

Az amerikai helyzettől élesen különbözik a nyugat-európai szarvasmarhatartás, amelyre az állomány tej- és húsrányú kettős hasznosítása jellemző. Még a legnagyobb állománnyal rendelkező Franciaországban is a marhahúsnak mintegy 60%-a (borjúhús nélkül) származik a kettős hasznosítású állományból, a fennmaradó 40% viszont hústermelő fajtákból származik. Az NSZK-ban szintén a kettős hasznosítású állomány képviseli a hústermelés legfőbb forrását. Az olasz szarvasmarha-állomány kétharmada tejtermelő és mintegy egyharmada kettős hasznosítású. A kettős hasznosítású szarvasmarha-állomány még nagyobb hangsúlyt kap olyan országokban, mint Dánia, Hollandia, Svédország és Finnország.

A kettős hasznosítás jellegzetessége várhatóan továbbra is jellemzője marad a nyugat-európai marhatartásnak. Mivel a hús- és tejtermelés nem különül el egymástól, ebben a régióban a két ágazat gazdaságossága és relatív jövedelmezősége állandóan „interferál” egymással. Az egyik ágazat termékeinek piaci helyzete vagy egy állami intézkedés befolyásolja a másik ágazat helyzetét is.

Ilyen jeliséggel azonban nemcsak a szarvasmarha-ágazatban találkozhatunk. Interferáló hatások befolyásolják a vágójuhstermelést is, hiszen — mint ismeretes — a juhtartás

„második hasznosítása” a gyapjútermelés. Jó példa erre az ausztrál juhhústermelés, amely 1972 és 1974 között több mint 50%-kal csökkent annak következtében, hogy a gyorsan emelkedő gyapjúárak miatt kevesebb állatot vittek vágásra.

Az ágazatok relatív jövedelmezősége és az árak

Egy bizonyos ágazat jövedelmezőségét nemcsak saját termékeinek ára befolyásolja. Így például a sertéshús alacsonyabb ára természetesen nyomást gyakorol a vágómarhaárakra és ezáltal az ágazat jövedelmezőségére is.

A marhahústermelés területén még mindig a tejhasznosítású állomány képezi a hústermelés alapját, az átlagos állattartó jövedelmében a tejből származó hányad legalább annyira fontos, mint a húsból származó rész. Ezért az állomány-nagyságot illető bármely döntésben a tejárnak éppen olyan súlya van, mint a húsrárnak, valamint a két ár egymáshoz viszonyított alakulásának, a *komparatív árszínvonalnak* is.

A vágóállat-termelés jövedelmezőségének hasonló fontosságú tényezője a *termelési költségek alakulása* is. A tapasztalat szerint a takarmányárak és általában a takarmányhelyzet sokkal erősebb befolyást gyakorol a kisüzemi állattartásra, mint a nagyüzemre. Ilyen hatásnak lehettünk tanúi 1974 óta, míg a vágóállat-árakhoz képest gyorsabban emelkedtek a takarmányárak és az energiaköltségek, ami erősen csökkentette a vágóállat-termelés gazdaságosságát.

Üzemnagyság és munkaerőhelyzet

A tőkés mezőgazdaság gyakorlata azt mutatja, hogy — a gazdasági környezet szorítása alatt — a nagyüzem könnyebben hagy fel az állattartással, hiszen gazdaságosan termeli a gabonát is a nagy területen. A kisüzemnek ellenben életszükségletet jelent a tejtermelésből származó rendszeres jövedelem, ezért vagy fenntartja a tejtermelést, vagy pedig teljesen felhagy a mezőgazdasági tevékenységgel.

Az állattartó kisüzemek nagy száma fékező hatást gyakorol a hústermelés bővülésének dinamikájára. Ezt a hatást kismértékben mérsékeli az elvándorlás, valamint a nagy kapacitású, szakosított állattartó telepek fokozatos térhódítása. Mindkét jelenség az általános gazdasági fejlődés természetes következménye és a gazdaságpolitika támogatását élvezzi.

Az üzemnagyság problémája szorosan kapcsolódik a munkaerő-ellátottsághoz és az állattartásra gyakorolt hatásához. Itt elsősorban a munkaerő elvándorlását nagy jelentőségű. A kisüzemi tulajdonos-gazdálkodó elvándorlása nem vezet szükségszerűen munkaerőhiányhoz, amennyiben egyéb — különösen pénzügyi — feltételek lehetővé teszik az összeolvadt gazdaságok termelékenységének emelését a gépesítés segítségével. A fizetett munkaerő hiánya viszont elsősorban a nagy üzemeket érinti és hatással van az üzemi szerkezet kialakítására.

Ugyanakkor a fizetett munkaerő hiánya sem hat szükségszerűen korlátozó tényezőként a hústermelésre. Az amerikai példa mutatja, hogy az alacsony mezőgazdasági népesség és a fizetett munkaerő szűkössége nem zárja ki a hús termelés jelentős növelését. Ezt azonban az állatállomány és az élő munka termelékenységének jelentős mértékű emelésével érték el. E két tényező érvényesülését azonban pl. a nyugat-európai szarvasmarhatartásban korlátozza az a körülmény, hogy a tejet és egyben húst adó, alacsony létszámú állományok vannak túlsúlyban.

termelés, amely
gyorsan

Termelési ciklusok

A vágóállat-termelést gyakran befolyásolja egy olyan ciklus, amely leginkább az állatállományok nagyságának változásában mutatkozik meg. A ciklikus trend érvényesülése azonban nem általános szabály és a rendszeresen importáló országok — szélsőséges esetektől eltekintve — nem érzékelik azokat.

Általában a ciklusok hosszúságának és hatókörének csökkenése figyelhető meg. Számos tényező hat mindkettőre, a természetes reprodukciós ciklus, a takarmánygabona-helyzet (kínálat és árak), az állattartók közgazdasági felkészültsége és információs szintje, az alkalmazott hizlalási és takarmánytermelési módszerek, a nemzetközi hús- és takarmánykereskedelem helyzete stb.

Adott esetben egyetlen tényező önmagában is képes megszakítani a ciklus érvényesülését (például a magas takarmányárak a sertésciklusét 1973—1974-ben), vagy pedig több tényező együttes hatására szinkronizálódhatnak a ciklusok az egyes fontos termelő országokban. Ez történt a szarvasmarha-ágazatban a hetvenes évek elején, amikor a nagy kereslet és a magas árak hatására a legfontosabb importőr és fogyasztó régiókban csökkentették a borjújvátságokat.

Az agrárpolitika és egyéb tényezők hatása

A nemzetközi élelmiszer-termelés háború utáni fejlődése azzal a tapasztalattal is szolgál, hogy a tisztán közgazdasági jellegű befolyásoló tényezők mellett egyre döntőbb szerep jut az agrárpolitikának és más egyéb tényezőknek.

A nyugat-európai agrárpolitikát mind a mai napig nemzetbiztonsági (például önellátás), szociálpolitikai (például paritásos jövedelmek a mezőgazdaságban, továbbá a parasztság mint társadalmi kategória megőrzése) és gazdasági megfontolások motiválják. A hatvanas évek második harmadától kezdve a piaci egyensúly biztosításának követelménye végleg megerősítette e politika protekcionista jellegét és módszereit. A tapasztalat szerint a parasztság paritásos jövedelem iránti követelése még akkor is kikényszeríti a felvásárlási árak emelését, ha az már a túltermelés veszélyét is magával hozta. Nem találkozunk viszont az agrárpolitikai módszerek ilyen célú és ilyen széles körű alkalmazásával az USA-ban.

Valamely ország húsgazdaságát (és húskereskedelmét) ugyanakkor nemcsak az agrárpolitika oldaláról érik impulzusok, hanem egyéb más intézkedések, programok, szabályozások is befolyásolják, amelyeket összefoglalóan *institucionális tényezőknek* nevezhetünk.

A hatvanas évek során, sőt egészen 1972—1973-ig — a túltermelési probléma megjelenéséig — a nyugat-európai országok a hazai hústermelés növelésére törekedtek. Ennek érdekében a legkülönbözőbb támogatási módszereket alkalmazták (műszaki és pénzügyi támogatás, a termelői árak növelése, az EKG hús-piaci rendtartása stb.).

Az USA-ban nem hoztak speciális intézkedéseket a hústermelés ösztönzésére vagy fékezésére, bár a gabonapolitika természetesen közvetve befolyásolja azt. Az árak szabadon mozognak a piacon, nem alkalmaznak semmiféle árstabilizáló mechanizmust a hústermelésben.

Az agrárpolitika és a hús-piaci helyzet közötti összefüggés egyben arra is nyomtatékosan felhívja a figyelmet, hogy a nemzetközi hústermelés helyzetét — és ezzel az export lehetőségét — nem csupán az ágazat speciális közgazdasági tényezői és a világgazdaság konjunkturális helyzete szabják meg, hanem fokozódó mértékben az adott területen érvényesülő agrárpolitika hosszú távú hatása.

A HÚS KERESLETÉRE HATÓ TÉNYEZŐK

A tapasztalat szerint az egy főre számított reáljövedelem alakulása *döntő szerepet* játszik a *húsfogyasztás* fejlődésében. A hatvanas és a korai hetvenes évek tapasztalatai szerint számos országban szembetűnő párhuzamosság fedezhető fel az általános gazdasági tevékenység — és ezzel a fogyasztói jövedelmek — bővülése és a húsfogyasztás növekedése között. Az egy főre jutó bruttó nemzeti termék és az egy főre jutó marhahúsfogyasztás növekedését néhány országban 1960—1973 között az alábbi adatok szemléltetik:

	Az egy főre jutó	
	bruttó nemzeti termék növekménye, %	marhahúsfogyasztás növekménye, %
Spanyolország	108	126
Olaszország	73	107
Írország	58	25
USA	49	20
NSZK	60	18
Svájc	47	18
Hollandia	63	13
Egyesült Királyság	36	—3
Franciaország	82	—6
Dánia	64	—14

Az a körülmény, hogy meglehetősen szoros kapcsolat mutatkozik a reáljövedelem-növekedés és a húsfogyasztás emelkedése között, elsősorban annak köszönhető, hogy a hús *jövedelmi rugalmassága* nagyobb a legtöbb élelmiszerénél. A hús jövedelmi rugalmassága az élelmiszer-kiadások *minden* színvonalán meghaladja a gabonatermékek, a tejtermékek és a cukor jövedelmi rugalmasságát.

A magas egy főre jutó nemzeti jövedelemmel rendelkező országokban magas a húsfogyasztás is, viszont éppen ezért a hús jövedelmi rugalmassága már kisebb. És megfordítva: minél alacsonyabb a fogyasztási szint, annál nagyobb a hús jövedelmi rugalmassága. Ebből pedig az következik, hogy a magasabb fogyasztási színvonalról már csak *kisebb* növekedést indukálhat egy hasonló gazdasági fel lendülés a hetvenes évek második felében, mint a hatvanas évek során.

A jelentőségében növekvő közel-keleti és japán húsipar területén a gazdasági tevékenység és a reáljövedelmek gyorsabb növekedésére számítanak, mint a több fejlett tőkésországokban, ami minden bizonnyal megmutatkozik majd a hús fogyasztásban is.

A népesség alakulása

Az egy főre jutó fogyasztás növekedése mellett a *népesség növekedése* a másik legfontosabb összetevője a húsfogyasztás mennyiségi növekedésének. Így például 1960 és 1973 között a jelenlegi Közös Piac-i országok népessége 34,3 millió fővel gyarapodott.

A fogyasztási szint lassúbb emelkedéséhez hasonlóan azonban itt is fel kell figyelniük a népszaporulat *lassulására* a fejlett tőkésországokban.

A fejlett tőkés világban egyedül Japán népszaporulata gyorsult 1960 és 1973 között, a legtöbb országé hanyatlott, míg néhányé stagnált. Egyes európai országokban pedig a legutolsó években a népesség lélekszáma stagnált, illetve csökkenésnek indult (például NSZK).

A hús abszolút és relatív ára

Valamely húsfajta vagy hústermék fogyasztói ára kétféle módon is kifejti hatását az áru keresletére, egyrészt önmagában vett *abszolút* nagyságával, másrészt pedig a többi húsfajtahoz *viszonyított* arányán keresztül is. Tágabb értelemben a tapasztalat szerint a hús árának más, állati fehérjét tartalmazó termékhez (például tejtermékek, hal stb.) viszonyított aránya is szerepet játszik a hús keresletének alakulásában.

Amint ismeretes, a hetvenes évek elején igen erősen nőtt a hús kereslete, ami meglehetősen felhajtotta a fogyasztói árakat, különösen a marhahúsét. Számos országban 1970 és 1975 között a marhahús fogyasztói árindexe nagyobb emelkedést mutatott, mint a teljes létfenntartási költségek indexe, míg más húsfajták, például a sertéshús árindexe jelentősen elmaradt mindkettőtől, ez elkerülhetetlenül a húsfogyasztási szerkezet eltolódását vonta maga után a marhahús rovására.

Az áraknak a keresletre gyakorolt hatását tekintve tehát megállapítható, hogy

- a húsfeleségek árszintjének a fogyasztási szintre (húsfogyasztás/fő) gyakorolt hatása mindig a fogyasztói jövedelmek szintjével kapcsolatos,
- ugyanakkor egy adott pillanatban bekövetkezett árváltozás fogyasztásra gyakorolt hatása nincs szükségszerűen kapcsolatban a fogyasztói jövedelmek szintjével. A különböző anyagi helyzetű fogyasztók általában azonos módon reagálnak valamely áremelkedésre vagy -csökkenésre, ha esetleg különböző indítékok alapján is.

A keresleti szerkezet módosulása

Az előző pontban már említés történt a fogyasztási szerkezet változásáról. A változás mértéke országról országra különböző nagyságú volt, és éppen ez a tény utal a *fogyasztási szokások* fontosságára. A tapasztalat azt mutatja, hogy a különböző eredetű állati fehérjék (például a tejtermékek, hal stb.) magas fogyasztási szintje korlátozó hatást fejt ki a (marha-, sertés- és juh-) hús fogyasztásának növekedésére.

Az európai fejlett tőkésországok keresletváltozását éppen a *marhahús bizonyos fokú háttérbe szorulása* jellemzi a hatvanas és hetvenes években. A marhahús az Egyesült Királyság és az USA mellett egyedül Olaszországban őrzi még vezető pozícióját, a többi jelentős nyugat-európai országban viszont a sertéshús tovább erősítette vezető helyét a fogyasztási szerkezetben.

A nyugat-európai húsfogyasztási szerkezet változása többek között a *helyettesíthetőség* szempontjából bír jelentőséggel. Olyan országokban, ahol a marha- és a sertéshús közel azonos fontosságú, a fogyasztó könnyebben változtatja meg szokását, vagyis a húskereslet szerkezetében gyorsabb változások következhetnek be. Az ilyen országok köre *kibővült* a hetvenes évek közepére.

A keresleti szerkezet másik fontos jellemzője, hogy nő a *feldolgozott formában* elfogyasztott hús mennyisége. A feldolgozott formában történő fogyasztás viszont élenkebben reagál az árváltozásokra, hiszen a húsfeldolgozó üzemek megváltoztathatják a különböző húsok arányát a feldolgozott hústermékekben.

A hús két felhasználási célú kereslete különböző módon kerülhet kielégítésre. Egyes országokban a *tőkehús* és az *ipari hús* ugyanazon állattól is származhat. Más országokban viszont élesen elválik egymástól a két különböző beszerzési forrás. Az európai és az amerikai fejlett tőkésországokkal kapcsolatban azért van

alakulása döntő korai hetvenes években a jövedelmek — bruttó nemzeti ány országban

gyasztás

3
7
5
0
8
3
3
6
4

ozik a reáljöve- n annak köszön- iszerénél. A hús- alán meghaladja lmasságát.

zágokban magas sága már kisebb- nagyobb a hús- sabb fogyasztási- ó gazdasági fel- tek során.

letén a gazdaság- nak, mint a több- zik majd a hús

övekedése a másik- ének. Így például- 34,3 millió főve

ban itt is fel ke- an.

gyorsult 1960 é- lt. Egyes európai- a stagnált, illetve

jelentősége a marhahúsnál a tőkehús és az ipari hús iránt jelentkező kereslet megkülönböztetésének, mert az ide irányuló exportmennyiségek túlnyomó része feldolgozásra kerül. Az ide exportáló országoknak ezért nemcsak a teljes keresletet és annak kielégítését célszerű figyelemmel kísérniük, hanem annak megoszlását is a tőkehús és az ipari hús között.

Kereskedelmi politika és keresletösztönzés

A hús termeléséhez hasonlóan, a termék keresletét nem csupán közgazdasági tényezők alakítják, hanem jelentős befolyást gyakorolnak az egyéb tényezők is. Ezek között is legfontosabb a *kereskedelmi politika*, amely nagymértékben az agrárpolitika és közelebbről a hústermelési politika függvénye.

Igen fontosak a külkereskedelmi forgalomban foganatosított intézkedések, amelyek először az *import befolyásolásának* (korlátozásának) valamilyen formáját alkalmazták (a húskereskedelem állami irányítása, kontingens és engedélyezési rendszer, minimális árak, vámtarifa, amelyhez mozgó lefoglalás járult stb.).

Az exportorientációjú országokban már korábban is, míg az importáló országokban az önellátás fokozatos növelésével egyidőben egyre inkább előtérbe kerültek az *exporttámogatási rendszerek* is. Ezek lényege az, hogy fedezik a — rendszerint magasabb — felvásárlási (vagy belpiaci) árak és a nemzetközi piaci árak közötti különbséget.

Az állami piacbefolyásolás további eszköze a *keresletösztönzés*, amelyet egyre inkább alkalmaznak a fejlett tőkésországok hústermelésében. A keresletösztönzés korábban a magáncégek egyik kizárólagos eszköze volt, de ma már beletartozik az állami intézkedések eszköztárába is.

IRODALOM

- (1) *Budavári J.*: A hús tőkés világpiacon helyzete és a húsipar tényezői. AKI, Budapest, 1977. — (2) *Budavári J.*: A nyugat-európai agrárpolitikai koncepció és hatása a húsiparra. Húsipar, 1977. 2. sz. — (3) *Budavári J.*: Mezőgazdasági és agrárpolitikai irányzatok az európai fejlett tőkésországokban. AKI, Budapest, 1975. — (4) *Budavári J.*: A tőkés húsipar a hetvenes évek közepén. Vágóállat- és Hústermelés, 1977. 3-4. sz. — (5) *World Bank Atlas*: Population, per capita product and growth rates. World Bank, Washington, 1975. — (6) *Die Agrarmärkte*: B. R. Deutschland, EWG und Weltmarkt 1974. 1975. Zentrale Markt- und Preisberichtstelle, Bonn-Bad Godesbert, 1975, 1976. — (7) *Italien*: Vieh- und Fleischimport. Fleischwirtschaft, 1976. 10. sz.

Автор на основании опыта последних двадцати лет исследует те факторы, отдельные группы которых влияют определенным образом на производство мяса — в первую очередь говядины — и рынок капиталистических стран. Одна группа факторов сильно влияет на производство мяса, а другая группа — на формирование спроса. Влияние друг на друга отдельных факторов различно и сезонально изменяется, в зависимости от тех внешних и внутренних факторов, среди которых протекает производство исследуемых стран.

Auf Grund der Erfahrungen der vorgegangenen zwanzig Jahre untersucht der Autor die Faktoren, welche die Fleischproduktion — in erster Reihe Rindfleischproduktion — und den Markt der einzelnen Gruppen der kapitalistischen Länder beeinflussen. Eine Gruppe der Faktoren wirkt auf die Produktion vom Fleisch kräftig, während die andere Gruppe die Gestaltung der Anfrage beeinflusst. Die gegenseitige Wirkung der einzelnen Faktoren ist verschieden und verändert sich periodisch, von den Aussen- und Innenfaktoren abhängig, unter welchen die Fleischproduktion in den geprüften Ländern zugeht.

The author examines those factors, on the basis of the past twenty years' experiences, which determiningly influence the meat production, — firstly the beef production — and their market of certain groups of the capitalist countries. One group of the factors affects the meat production and the others influence the formation of demand. The interactions of certain factors are different and changes periodically depending on those outer and inner factors, in which the meat production of the examined countries exist.